

Nr 950

**av herrar Nilsson i Visby och Gustafsson i Stenkyrka
om Gotlands ställning i regionalpolitiskt hänseende.**

En väl utvecklad samhällelig och kommersiell service är en grundförutsättning för en regions attraktionskraft. Särskilt då det gäller sådana aktiviteter som utbildning, kommunikationer och vård krävs ett tillräckligt befolkningsunderlag för att till rimliga kostnader utveckla och differentiera servicegraden.

För att bibehålla och stärka befolkningsunderlaget måste näringslivet utvecklas så att försörjningen tryggas. Ett område där dessa faktorer mera än hittills måste beaktas är Gotlands län.

Befolkningsutvecklingen på Gotland är inte tillfredsställande.

År 1945 var det gotländska befolkningstalet nära 60 000; vid senaste årsskifte uppgick befolkningsciffran till något över 54 000.

Under 1950-talet förlorade ön nära 8 % av sin befolkning, och de som flyttade ut var företrädesvis ungdomar. Under början av 1960-talet stabiliserades emellertid befolkningstalet, beroende på att en del företag med L M Ericsson i spetsen etablerade sig på Gotland. Man kunde förmärka att befolkningskurvan vände, och en viss folkökning kunde noteras. Sedermera har emellertid befolkningstalet i stort sett stått stilla med en negativ tendens i ålderssammansättningen. Antalet äldre människor ökar medan de mest produktiva åldrarna minskar. Hög arbetslöshet, speciellt utbredd bland ungdom, betydande undersysselsättning och brist på nya arbetstillfällen är ofta återkommande i rapporterna och meddelandena från länsarbetsnämnden på Gotland. Om man siktar på ett befolkningstal av minst 55 000 personer för att skapa en stabilare grund för kommunens ekonomi och i olika avseenden ge öns invånare erforderligt serviceutbud, torde enligt länsarbetsnämndens prognos 2 000 nya arbetstillfällen behöva nyskapas fram till år 1980. En sådan ökning kan av naturliga skäl inte ske utan att mycket kraftiga åtgärder från samhällets sida sätts in.

En av de dominerande näringsgrenarna på Gotland är jordbruket, som f. n. sysselsätter ca 20 % av den förvärsarbetande befolkningen. Den största näringsgrenen är offentlig förvaltning m. m. som sysselsätter 28 % av de förvärsarbetande. Beträffande jordbruket kan nämnas att mellan åren 1965 och 1970 minskade detta sin andel av de förvärsarbetande med omkring 2 000 personer, medan tillverkningssektorn under samma tid endast ökade med något hundratal.

Länsarbetsnämnden i Gotlands län har i sin senaste översiktliga redogörelse för arbetsmarknadsläget bl. a. redovisat nyanmälda lediga platser

under år 1974. Av denna redovisning framgår att 62 % av de under andra halvåret 1974 nyanmälda lediga platserna återfinns inom yrkesområdena tekniskt arbete, hälso- och sjukvård, undervisning samt servicearbete. Av redogörelsen kan också utläsas att tillverkningsindustrins andel var betydligt mindre, nämligen endast 21 %. Anmärkningsvärt är att dessa 21 % även är en lägre notering än vad som var fallet för andra halvåret 1973.

Härav framgår att tillgången på arbetstillfällen inom tillverkningssektorn alltså är klart otillräcklig. Problemen på det gotländska arbetsmarknaden uppvisar således i dag stora likheter med de förhållanden som råder i det inre stödområdet.

Dessutom kan nämnas att av de under år 1974 till arbetsförmedlingen lediganmälda platserna endast ca 36 % var fasta arbeten, medan återstoden var tillfälliga anställningar med upp till sex månaders varaktighet.

Den ökning av den kommunala skatteutjämningen som kom Gotland till del enligt 1973 års riksdagsbeslut är ett tillskott som på intet sätt skall förringas. Även den förstärkning av transportstödet som beslutades av 1974 års riksdag är mycket positiv för Gotland. Det är åtgärder som kan bidra till en utveckling av det gotländska näringslivet, men samtidigt måste nya lokaliseringspolitiska insatser av helt annan intensitet än f. n. komma Gotland till del. Vidare måste Gotlands elkraftsförsörjning tryggas till likvärdiga priser som i andra delar av landet och samhällsservicen på olika områden utbyggas och förstärkas.

Gotland tillhör sedan år 1972 stödområdet, men det framstår också klart att de medel som inom allmänna stödområdets ram står till buds inte är tillräckliga för att klara Gotlands situation.

De stödformer som utgår inom det inre stödområdet behöver också tillämpas för Gotlands del. Vi vill i detta sammanhang endast påpeka en detalj som kan få stor betydelse för Gotland, nämligen att inom det inre stödområdet sysselsättningsstöd kan utgå även inom turistnäringen.

Vid behandlingen av propositionen 1973:50 angående medel i den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten och inrikesutskottets betänkande nr 7 år 1973 uttalade utskottet följande:

Med hänsyn till att det inre stödområdet även i fortsättningen bör omfatta i princip endast de inre delarna av skogslänen kan utskottet inte biträda de yrkanden som rör Höga Kusten och Gotland. I fråga om Gotland vill utskottet dock framhålla att svårigheterna där synes vara av den arten att det för annat regionalpolitiskt stöd än sysselsättningsstöd är berättigat med den generösa tillämpning som utskottet uttalat sig för i gränstrakten till det inre stödområdet.

Vid 1974 års riksdag behandlades motionen 893 där vi motionärer yrkade "att riksdagen måtte uttala att det regionalpolitiska stöd inklusive sysselsättningsstöd som gäller för inre stödområdet jämväl skall vara gällande för Gotland". Detta yrkande avslogs av riksdagen samtidigt som man beslutade bifalla en skrivning i inrikesutskottets betänkande nu 7 år 1974 med följande innehåll:

Utskottet förordar att sysselsättningsstöd skall i samband med annat lokaliseringsstöd kunna utgå till företag i gränsområdet till det inre stödområdet samt Gotland. Beslut om sådant särskilt sysselsättningsstöd skall fattas av Kungl. Maj:t. Det särskilda sysselsättningsstödet skall vara en försöksverksamhet som bör starta under nästa budgetår vid tidpunkt som Kungl. Maj:t bestämmer och pågå minst två år, varefter resultatet bör redovisas för riksdagen. Vad utskottet anfört i denna fråga bör ges Kungl. Maj:t tillkänna.

Enligt vår uppfattning föreligger tillräckliga skäl för att Gotland i lokaliseringspolitiskt avseende tillförs det inre stödområdet. Ett sådant förfarande skulle inte heller, som i vissa andra delar av landet, medföra några besvärliga gränsdragningsproblem.

All erfarenhet visar att Gotland inte tål ytterligare folkminskning utan strömmen måste i stället vändas. Detta är enligt vår uppfattning fullt möjligt om kraftfulla åtgärder sätts in i nuläget innan de relativt stora ungdomskullar som nu kommer ut i förvärvslivet i stor utsträckning tvingas lämna Gotland. Som livsmiljö har regionen också stora fördelar att bjuda.

När frågan om ett utökat statligt stöd övervägs bör som jämförelse uppställas de kostnader som samhället alternativt får bära för en successiv avfolkning av Gotland med motsvarande investeringar i andra samhällen, liksom de ökade kostnaderna som ofrånkomligen uppkommer för den kvarboende befolkningen om en efter svenska förhållanden dräglig standard skall kunna upprätthållas. Det måste enligt vår bedömning vara i hela landets intresse att i möjligaste mån ge förutsättningar för en bättre utveckling än hittills så att näringslivet kan förnyas och ge sysselsättning åt Gotlands befolkning.

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen uttalar att Gotland då det gäller regionalpolitiska åtgärder tillförs inre stödområdet.

Stockholm den 22 januari 1975

PER-A. NILSSON (s)
i Visby

TORSTEN GUSTAFSSON (c)
i Stenkyrka